

NORRA MASTHUGGETS FRAMVÄXT OCH FÖRÄNDRING

1970-TALET
TILL IDAG

Ortofoto 2008.

Kommersen idag.

I början av 1970-talet köptes kvarteret i fråga upp av Byggnadsbolaget Curt Lundahl & Co, som öppnade Masthuggstorgets byggshop. 1989 lades den ner, och Grönsakshuset flyttade in.

År 2000 öppnade en loppmarknad med namnet Kommersen i lokalerna.

År 2005 fick ett antal graffitikonstnärer tillstånd att dekorera Kommersenbyggnaden med sin konst.

Riksbyggen köpte fastigheten år 2006.

1925—1970

Ortofoto 1942.

Masthuggshamnen, sedd från ovan, förmodligen 1930-tal. Intill kajkanten syns tull- och packhus.

TILL HÖGER: Nuvarande Kommersenbyggnaden tidigt 1950-tal.

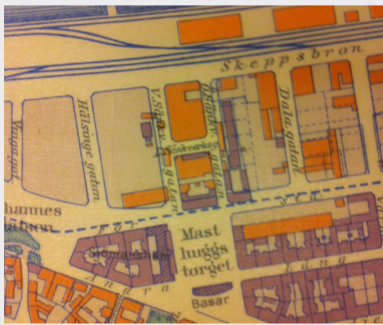

År 1926 revs Strömmanska huset för att bredda Första Långgatan vid Masthuggstorget. De förråds- eller verkstadsbyggnader i en våning (dagens Kommersen) som tidigare legat bakom Strömmanska, hamnade nu istället i blickfånget alldeles vid Masthuggstorget. Den fasad som vetter mot Första Långgatan fick sitt nuvarande utseende i början av 1940-talet.

Under 1900-talet gjordes stora förändringar i norra Masthugget, och den karaktär av hamn och trävaruhandel som förut dominerade började så småningom raderas. Omgestaltningen inleddes redan i början av 1940-talet, vilket de avrivna kvarteren vittnar om på ortofotot överst till vänster, men det var först på 1960-talet som de storskaliga saneringarna genomfördes. Resultatet blev en i stora delar helt ny stadsbild med höga hus med fasader i plåt och betong.

På flygfotot från tidigt 1960-tal syns begynnelsen på den gata som senare skulle få namnet Masthamnsgatan. När denna gata färdigställdes delade den upp det kvarter som Kommersen ligger i idag mitt itu.

1870—1925

Karta från 1910.

Flygfoto över Masthuggstorget, kring år 1920.

TILL HÖGER: Strömmanska huset. Precis bakom byggnaden ligger de förrådsbyggnader där Kommersen är idag.

ordnades och blev salutorg år 1877. Förmodligen var det i samband med detta som Strömmanska huset uppfördes av fabrikören F. O. Strömmann på torgets norra sida. Området norr om Första Långgatan dominerades vid den här tiden av träförädlingsindustrier med stora brädgårdar och låga magasinbyggnader.

En viktig del i Masthuggets nya skepnad var att ett nytt gatunät lades ut, 1:a till 4:e Långgatorna. Kring år 1883 rätades och breddades den forna Smala vägen, som sedan dess heter Första Långgatan. Den låga bebyggelsen och trädgårdarna som fanns söder om Första Långgatan ersattes med bostadskvarter i sten, allmänna byggnader, verkstäder m m.

I slutet av 1800-talet ordnades också Masthuggskajen, och den tidigare så flikiga strandlinjen fylldes igen.

1800—1870

Karta från 1815-16.

Akvarell över Masthugget, sett från Stigbergsliden 1860.

Under slutet av 1800-talet omdanades Masthugget med utgångspunkt från 1866 års utbyggnads- och regleringsplan. Masthuggstorget

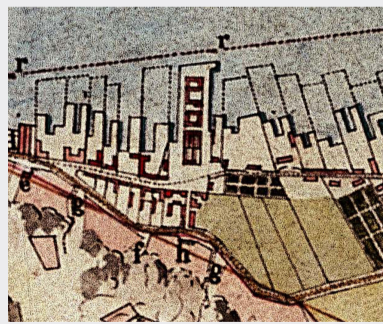
Liksom på kartan från 1777 syns det att det kvarter där Kommersen ligger idag var tätbebyggt under tidigt 1800-tal med något som förmodligen var förråds- eller verkstadsbyggnader med koppling till trävaruhandeln.

På akvarellens vänstra sida syns de magasin och virkesstaplar som fyllde Masthuggshamnen i långa tider.

FÖRE 1800

Göteborg och förstaden Masthugget år 1777.

Området kring Masthuggstorget år 1777.

Förstaden Masthugget fick sitt namn efter de masthamnar där skeppsmaster tillverkades redan under 1600-talet. Området blev tidigt ett centrum för trävaruförsäljning. Redan 1642 startades ett masthandelskompani på platsen.

I mitten på den högra kartbilden syns en öppen plats som motsvaras av dagens Masthuggstorg. Det finns omnämnt i skrift redan 1769, men kan ha funnits betydligt längre än så. Parallellt förekom under en tid även namnet Sänkverkstorg.

Det kvarter där Kommersen ligger i idag var

tätbebyggt med något som förmodligen var förråds- eller verkstadsbyggnader med koppling till trävaruhandeln. Det låg nära en långt utbyggd kaj som på flera äldre kartor betecknats med Sänkverket eller Sänkvarvet. Exakt vad som skedde här är oklart, men en teori är att sänkverken som ingick i försvarsanordningen runt den befästa staden Göteborg förbereddes på denna pir.

Tydligt är att det kvarter som Kommersen ligger i idag har haft precis samma gränser ända sedan 1700-talet.

Om DIVE: Presentationsmodellen är hämtad från den så kallade DIVE-metodens första steg. DIVE är en kulturhistorisk analysmetod som syftar till att göra historisk kunskap praktiskt användbar till exempel i planeringssammanhang. Matrisen som följer är hämtad ut DIVEs första steg, där ursprung, utveckling och karaktär beskrivs. Kartor finns i Toms stadsarkeologimapp.

Källor:
Baum, G. *Gatunamn i Göteborg 1621-1777*. Fredberg, C. R. A. *Det gamla Göteborg. Del 1*. 1977
Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Göteborg. Del 1. Red. Lönnroth, G. 1999
Lagerberg, C. *Göteborg i äldre och nyare tid*. 1902
Lagerberg, C. & Thulin, O. *Göteborg under 300 år*. 1923
Göteborgs stadsmuseums arkiv
Stadsbyggnadskontorets arkiv